

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Thomæ Tamburini Societatis Iesu Siculi
Caltanisettensis, In Alma Vniversitate nobilis Civitatis
Messanæ, Theologiæ Primarij Professoris. Explicatio
Decalogi Duabus distincta partibus**

In qua omnes ferè conscientiæ casus, ad decem Præcepta pertinentes,
mira brevitæte, claritate, & quantum licet, benignitate declarantur

Continens sex Libros posteriores in Decalogum, id est, expositionem
præceptorum secundæ tabulæ

Tamburini, Tommaso

Monachii, Anno M.DC.LIX.

Lucrum cessans ex contractu explicitè injusto, sed justo implicitè, n. 21.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39995

tionis, alter venditionis, & sic poterit mutans sumere nunc decem, seu saltem octo, vel sex. Explico: mutans nunc mutuatur centum aureos, cum spe, ut recipiat hinc ad annum ex lucro licito, præter sortem, alia decem. Vendat nunc anticipato hanc spem denarij lucri ipsi mutuuario, quæ spes valebit, v. g. omnibus ab experto viro expensis, sex vel octo aureis; nam statim nunc poterit sine labe usuræ hos sex vel octo aureos sumere, non quidem ex vi mutui, sed ex vi venditionis sperati à se lucri, & venditi mutuuario.

o *Caram. lib. 1. theol. mor. n. 755.*

18. Lessius p ab eadem difficultate sic se liberat: mutuatur quis tibi centum, ita, ut mutuatur cum interesse solum 91. at 9. sine interesse, nam mox hæc 9. reddere mutuanti potes sine ulla ipsius iniustitia, pro interesse debito illis 91. tunc enim tu mutuarius non solves lucrum ex ipsa summa mutuata cum interesse, sed ex alia, quo pacto plus æquo non gravaberis. Dices; gravabor ex eo, quod anticipato solvo, quod nondum debeo. Responderem sic pro Lessio: at certo debebis, & ex alia parte molestia dandi nunc, quod debebis potest, compensari sufficienter videtur ex eo, quod mutuans gratis mutuatur tibi, & sine interesse illa novem.

p *Less. li. 2. c. 20. dub. 11. n. 100.*

19. Azor q eandem difficultatem sic tentat eludere: mutuatur Titius centum Cajo, cum pacto, ut Cajus reddat quinque pro interesse: mox Cajus det Titio aliquid aliud, quod æstimetur quinque, v. g. certam portionem olei, vini, frumenti &c.; nam tunc non committetur iniustitia, quia hæc com-

mitteretur, si illa quinque detraherentur à centum mutuatis: at nunc illa olei vini portio non est pars pecuniæ mutuatae.

q *Azor. p. 3. lib. 5. c. 5. q. 3.*

20. Ex his tribus modis primus & secundus approbentur. nam si sincere exhibeantur, nihil continent iniquitatis: tertius vero omnino reprobetur, quia illa olei vel vini portio, licet physice non sit pecunia, est tamen æquivalenter: unde merito tunc non dicuntur mutuari centum, quandoquidem propter illa centum solvitur æstimatio aureorum quinque, quamvis in alia materia.

Lucrum cessans ex contractu explicitè injusto, sed justo implicitè.

21. Tertia difficultas est, an qui bona fide contractum usurarium, seu aliàs injustum celebravit, ignorans esse talem, possit lucrum exigere, quatenus si iniustitiam advertisset, alio modo non injusto cum eodem, vel cum altero contraxisset? contraxisset v. g. vel per contractum societatis, cum affectione sortis & lucri (cujus contractus iustitiam, hic supponimus, & videri potest apud doctores r) vel per contractum emptionis frumentorum, seu similibus, juxta metam taxandam, de quo superius fusè disputavimus, vel per contractum justici cambij, vel constitutionis census annui, vel per similes.

r *Bonac. de contr. d. 3. q. 3. p. 11. num. 2. alios cit. Mol. d. 417. Dicast. l. 2. tr. 10. d. 2. num. 4. c. 38. Val. Nava. alijque, Dian. p. 1. tr. 8. res. 30. contra Azor. Fill. Sor. Dicast. lib. 2. de rest. tr. 10. d. 2. du. 21.*

Respondeo, id quamvis in praxi nõ

M m m a

fit fa-

fit facile consulendum, tamen Lessius
rr probabile putat, iuste posse; quando
mutuans expressit, se velle contrahere
omni meliori modo, quo potest; im-
mo Sà s, alijque benignius loquuntur,
& absolute posse concedunt: profectò Sà
„ sic habet; qui fecit contractum usu-
„ rarium, bona fide credens justum,
„ potest tantum lucri retinere, quan-
tum acquisivisset alioqui per contra-
ctum licitum. Ratio potissima (nam
alias vide apud citatos) posset esse, quia
mutuans dum bona fide procedit, &
non est dispositus ad exercendas usuras
(quam certè dispositionem nemo me-
diocris conscientiae habere praesumitur)
implicitè contrahit, cum voluntate non
committendi usuras, & cum voluntate
habendi lucrum; ergo contrahit cum
voluntate contrahendi iusto modo pos-
sibili; hoc enim totum involvitur ab
illa bona fide &c. Cum igitur ex alia
parte jam mutuarius consentiat ad id
totum, quod petit mutuans, aderit ex
utraque parte sufficiens & justus con-
tractus, atque actualis consensus, nec so-
lum conditionalis, sic: alio modo ju-
sto contraxisset, si hunc injustū cogno-
visset; quam conditionalem certè non
sufficere ad iustificandum lucrum, om-
nes fatemur, quia conditio nihil ponit
in esse; si ergo adest sufficiens utriusque
voluntas, aderit, quod necessarium erit
ad iuste lucrandum.

rr Less lib 2. c. 20. n. 105. s Sà, v.
usura, num 8. quem sequitur Tannerus 2.
2. q. 4. d. 7. dub. 3. n. 99. Dian. p. 1. de contr.
res. 47. Delugo t 2. de just. d. 25. sec. 9. id
est si mutuans scit, non vero si ignorat con-
tractum illum justum.

22. Nec obstat primò, quod dam-

num hoc refarciendum debuit antea
debitori manifestari; non obstat, in-
quam; satis enim illi fuisse notificatum
censetur, cum ab illo mutuans lucrum
illud supra sortem petijt.

23. Nec obstat secundò, quod posset
idem fieri ab eo, qui mala fide contra-
xit per contractum cognitum usura-
rium: non obstat, inquam; quia ne-
ganda est sequela; qui enim bona fide
eo modo contraxit, implicitè vult bono
modo contrahere: at qui mala, jam vo-
luit contrahere pravo, non autem re-
cto modo.

Dices. At si scivisset bonum mo-
dum, hoc bono modo contraxisset; er-
go virtuales & implicitum consen-
sum habuit ad hunc bonum modum.
Respondeo, nego consequentiam; cum
enim conditionalia nihil ponant in esse,
& ex alia parte is expressè malo modo
contrahere voluit, non est attendendus
ille conditionalis consensus, sed hic ab-
solutus, qui verè affuit. Quare non
placet quidam recentior a, qui contra-
rium docet. Nam etiam dato, sed non
concesso, quod speculativè id posset de-
fendi, tamen à praxi est omnino repe-
lendum: cum enim nullus sit contra-
ctus usurarius, qui non potuisset vel
cum hoc, vel cum alio contrahente ce-
lebrari, aliquo tandem recto modo,
jam in praxi omne injustum lucrum
ex usurario contractu conquistum, è
medio tolleretur.

a Vericelli tr. 4. q. mor. 2. n. 3.

24. Nec obstat terriò, quod in ven-
ditione, locatione, censibus fieri simile
quid non potest: neque enim potes à
Petro v. g. petere plus, quàm decem, si
pro decem, pretio nimirum infimo
rem

rem eidem iuste vendidisti, vel iuste tibi centum, ut omni meliori modo, locasti, quam vis, si pretio summo vendidisses, etiam iuste vendidisses: non obstat, inquam, quia in casu huius objectionis emptor seu conducentis contrahit cum hac persona, quæ non consentit, nisi ad pretium conventum, & non ad aliud; at in casu nostro mutuarius jam consentit, dare tantum lucri, & solum per conscientiam erroneam, hoc apparet iniquum; cum ergo deposita erit conscientia erronea, poterit mutans, quasi per compensationem sibi retinere lucrum, quod aliàs iuste accepisset.

25. Immo ex venditione vel locutione confirmari potest doctrina, de qua disputamus. Sit, qui vendat, seu locet bona fide rem pluris, vel minoris iusto: valeat decem v. g. sed vendat, locetve duodecim, vel octo: statim atque apparet hunc contractum esse iniustum, poterit, abstrahendo à liberali donatione, immo debet reduci ad iustum. Cur igitur idem non sit in casu nostro, ut sicut ibi veluti reformetur contractus, quia implicitè semper intelligitur factus alio modo, hoc est, iusto? hac, quoad sententiam Emman. Sà, dubitasse sufficiat; & de qua Lessius ait, non esse permittendum, ut quis sic contrahat, absque expresso titulo, ob quem lucrum petat, vel nisi expresserit, se velle contrahere meliori modo, quo potest. Sanum certè consilium.

1. Less. lib. 2. c. 20. num. 110.

27. Inquires. Sicuti post initum prædictum mutui contractum cum prædicta virtuali intentione, licere videtur, lucrum accipere, licebitne ab initio his duobus modis contrahere? primò, do-

quo iuste possum, ultra sortem lucrum à te reportem. Secundò, do tibi centum, ut ultra sortem lucrum à te reportem.

27. Respondeo ad primum, non esse hunc contractum improbandum: immo hanc esse sententiam Lessij, jam dixi num. 21. & num. 25 nisi tamen ex eo capite infirmetur, quod num. 29. & 30. mox explicabo. Ratio est, quia sub illa clausula (omni meliori modo &c.) jam implicitè fit contractus iustus, & excluditur in iustus.

Respondeo ad secundum; id triplici modo fieri posset. Primò, si advertas ad bonos titulos damni emergentis, v. g. vel lucri cessantis, &c. ex quibus lucrum supra sortem acquirere iuste posses. Secundò, si advertas, nullum titulum bonum adesse. Tertiò, si adest quidem bonus titulus, sed tu præscindas, nihil scilicet cogitans de iusto vel iniusto titulo.

Dico: primum modum esse licitum, secundum illicitum, & usurarium, quæ duo patent ex dictis; at tertius modus, quia nemo est censendus delictum committere, nisi expresse constet, iudicandus erit etiam licitus, saltem regulariter: qui enim hoc tertio modo contrahit, implicitè bonum titulum involvere præsumitur, quare nisi ex mala conscientia & prava consuetudine mutuantis sub usura, aliud colligatur, voca hunc contractum bona fide factum, pro quo recurat doctrina jam hætenus à Sà tradita.

Duo muliercularum contractus discutuntur, &c.

28. Quæ à num. 18. diximus, nisi in
M m m 3 alius